

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Друга секція
Р І Ш Е Н Н Я

Справа "Мірошниченко і Грабовська проти України" (Заяви NN 32551/03 і 33687/03)
Страсбург, 13 грудня 2005 року

Переклад офіційний

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у параграфі 2 статті [44 Конвенції](#). Воно може підлягати редакційним виправленням
У справі "Мірошниченко і Грабовська проти України"
Європейський суд з прав людини (друга секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

пан А.Б.Бака (Mr A.V.Baka), Голова,
пан І.Кабрал Баррето (Mr I.Cabral Barreto),
пан К.Юнгвірт (Mr K.Jungwiert),
пан В.Буткевич (Mr V.Butkevych),
пан М.Угрехелідзе (Mr M.Ugrekheldze),
пані Д.Йочене (Mrs D.Jociene),
пан Д.Попович (Mr D.Popovic), судді,
та пані С.Долле (Mrs S.Dolle), Секретар секції,
після обговорення в нарадчій кімнаті 22 листопада 2005 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявами (N 32551/03 і 33687/03), поданими проти України до Суду відповідно до статті [34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) (далі - Конвенція) громадянами України пані Катериною Никифорівною Мірошниченко і пані Тетяною Іванівною Грабовською (далі - заявниці) 14 серпня 2003 року і 29 вересня 2003 року відповідно.

2. Уряд України (далі - Уряд) представляла його Уповноважений - пані Валерія Лутковська.

3. 15 березня 2005 року Суд вирішив направити заяви на комунікацію Урядові. Відповідно до положень параграфа 3 статті [29 Конвенції](#) Суд вирішив розглядати питання щодо прийнятності та суті заяв одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Пані Катерина Никифорівна Мірошниченко (перша заявниця) і пані Тетяна Іванівна Грабовська (друга заявниця) народилися у 1948 році. Обидва заявники проживають у місті Чугуєві Харківської області.

A. Основа справи

5. Держава володіє 32,67% акцій Відкритого акціонерного товариства "Чугуївська паливна апаратура" (роботодавець заявниць, далі - Товариство), яке, відповідно, підпадає під дію Закону від 29 листопада 2001 року ["Про введення мораторію на примусову реалізацію майна"](#).

6. 12 червня 2002 року Чугуївський міський суд (далі - Міський суд) наказав Товариству сплачувати заборгованість з заробітної плати, соціальних виплат і аліментів частинами. Суд мотивував це, inter alia, фактичним зупиненням виконавчого провадження через вищевказаний закон про мораторій.

B. Обставини справ

7. 25 листопада 2002 року і 3 березня 2003 року Міський суд присудив першій заявниці суму у 2810 грн (1) заборгованості з заробітної плати з Товариства. 3 березня

2003 року Міський суд присудив виплату цієї ж заборгованості на користь другої заявниці у сумі 2178,35 грн (2).

(1) Приблизно 406 ЄВРО.

(2) Приблизно 320 ЄВРО.

8. Обидва рішення набрали законної сили і були надіслані до державної виконавчої служби міста Чугуєва (далі - ДВС) для примусового виконання.

9. Листом від 8 липня 2003 року Харківське міське управління юстиції (далі - Управління) повідомило першу заявницю, що сума не може бути негайно стягнена, *inter alia*, через закон про мораторій. Однак Управління вказало, що процеси щодо активів Товариства, на які не поширюється дія мораторію (напр. банківські рахунки), мають продовжуватися. 10 березня 2004 року друга заявниця отримала такого ж листа від ДВС.

10. Численні виконавчі провадження проти Товариства (включаючи справи заявниць) були ускладнені рішенням Міського суду від 12 червня 2002 року. Тому 30 червня 2002 року і 29 жовтня 2002 року ДВС звернулася до суду з проханням роз'яснити його рішення. Однак роз'яснення, яке дало змогу ДВС виконати стягнення, надійшло тільки після 9 квітня 2003 року.

11. Між липнем 2002 року і лютим 2004 року Господарський суд Харківської області неодноразово порушував справу про банкрутство проти Товариства і виносив постанову про заборону погашення заборгованості. Останнє рішення такого роду було винесене 19 лютого 2004 року.

12. Відповідно до листа Управління від 5 травня 2004 року стягненню виплат на користь заявниць перешкодили рішення Міського суду від 12 червня 2002 року і справа про банкрутство проти Товариства. Остання неодноразово змушувала ДВС призупиняти виконавче провадження (останнє таке призупинення відбулося 16 травня 2003 року і потім було відмінено 16 січня 2004 року).

13. Рішення, винесені на користь заявниць, залишаються невиконаними.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

14. Відповідне національне законодавство викладене у рішеннях "[Ромашов проти України](#)" (заява N 67534/01, пп. 16-18, 27 липня 2004 року) і "[Трихліб проти України](#)" (заява N 58312/00, пп. 25-32, 20 вересня 2005 року).

ЩОДО ПРАВА

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

15. Суд вважає, що, відповідно до параграфа 1 правила 42 [Регламенту Суду](#), заяви мають бути об'єднані з огляду на спільне фактичне і юридичне підґрунтя.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ

ПАРАГРАФА 1 СТАТТІ 6 [КОНВЕНЦІЇ](#)

16. Заявниці скаржилися на неспроможність державних органів виконати рішення, винесені на їх користь. Вони посилалися на порушення параграфа 1 статті 6 [Конвенції](#), яка у відповідній частині передбачає таке:

"Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом".

A. Щодо прийнятності

1. Заперечення щодо вичерпання національних засобів правового захисту

17. Уряд стверджував, що заявниці не вичерпали національних засобів правового захисту, як того вимагає параграф 1 статті 35 [Конвенції](#), оскільки вони не оскаржили бездіяльність ДВС у національних судах.

18. Заявники оспорили це твердження, посилаючись на те, що використання цього національного засобу правового захисту було б безуспішним.

19. Суд зазначає, що протягом періоду, що розглядається, стягненню присуджених виплат перешкождали скоріше законодавчі заходи, ніж неправомірна поведінка ДВС. З цього приводу Суд нагадує свою усталену практику, відповідно до якої позов про

відшкодування шкоди до ДВС не може вважатися ефективним засобом правового захисту, якщо затримка виконання судових рішень виникла з причин, що виходять за межі повноважень ДВС (див., крім багатьох інших, ["Михайленки та інші проти України"](#), заява N 35091/02, і наступні, пп. 38-39, ЄСПЛ 2004-...).

2. Відповідність *ratione personae* (відповідальність держави)

20. Уряд стверджував, що Товариство є окремою юридичною особою і відповідно до національного законодавства держава не може відповідати за його боргами.

21. Заявниці не погодилися.

22. Суд нагадує, що держава притягається до відповідальності, якщо у результаті прийняття акта національного законодавства порушуються права і свободи за [Конвенцією](#) (див. *Young, James and Webster v. the United Kingdom*, рішення від 13 серпня 1981 року, серія A N 44, с. 20, п. 49). Суд вважає, що у цьому випадку товариство-боржник безсумнівно є державним підприємством у значенні статті 1 Закону ["Про введення мораторію на примусову реалізацію майна"](#) (див. ["Сокур проти України"](#), заява N 29439/02, п. 18, 26 квітня 2005 року). Як таке, воно підпадає під дію мораторію, який перешкоджає накладенню арешту та продажу майна Товариства. Таким чином, цим підтверджується відповідальність держави-відповідача за будь-яке порушення Конвенції, яке з цього випливає.

3. Висновок

23. Суд робить висновок, що ці заяви не є явно необґрунтованими у значенні параграфу 3 статті [35 Конвенції](#). Він далі зазначає, що вони не є неприйнятними з жодних інших підстав.

Б. Щодо суті

24. Уряд стверджував, що тривале виконання судових рішень, винесених на користь заявниць, було спричинене відсутністю майна у боржника, за якого держава не несе відповідальності, оскільки володіє тільки 32,67% статутного капіталу Товариства. Уряд також зазначив, що ДВС виконала усі необхідні дії для виконання рішень і не може бути відповідальною за жодні затримки. Таким чином, він дійшов висновку, що порушення параграфу 1 статті [6 Конвенції](#) не було.

25. Заявниці не погодилися.

26. Суд спершу зазначає, що національні органи влади неодноразово підтверджували, що застосування закону про мораторій значно ускладнює виконавче провадження проти Товариства (див. пункти 6 і 9 вище). Він також нагадує свої попередні твердження, що національне законодавство не надає стягувачеві, такому як заявник або ДВС, жодної можливості оскаржити обмеження, накладені мораторієм на примусову реалізацію майна державних підприємств, у разі зловживання або неправильного застосування. Також немає можливості подати позов про відшкодування шкоди в результаті затримки виконання через такі обмеження (див. ["Трихліб проти України"](#), наведено вище, п. 51).

27. По-друге, Суд відмічає, що подальша затримка стягнення присуджених заявникам виплат була спричинена рішенням Міського суду від 12 червня 2002 року, яке суттєво ускладнило будь-які виконавчі провадження проти Товариства. Однак, незважаючи на неодноразові запити ДВС, суд роз'яснив своє рішення тільки після квітня 2003 року, надаючи ДВС можливість виконувати свої обов'язки. Суд стверджує, що Уряд не надав жодних доказів на виправдання цієї затримки.

28. По-третє, Суд зазначає, що справи про банкрутство проти Товариства далі блокували виконання, оскільки господарський суд міг заборонити будь-які стягнення з боржника - суб'єкта банкрутства, і останній був би звільнений від будь-яких санкцій за затримку у виконанні своїх зобов'язань протягом розгляду справи про банкрутство. Суд нагадує, що він уже встановив у вищевказаній справі ["Трихліб проти України"](#) (пп. 49-50), що процедура, яка застосовується у подібних випадках, може призвести до порушення

параграфу 1 статті [6 Конвенції](#). Суд не бачить підстав для того, щоб дійти іншого висновку у цій справі.

29. Нарешті, Суд відмічає, що рішення на користь заявниць досі залишаються невиконаними протягом трьох років та двох років і вісьмох місяців, відповідно, без жодної поважної причини, тим самим позбавляючи положення параграфу 1 статті [6 Конвенції](#) їх практичної дії.

30. Відповідно, мало місце порушення параграфу 1 статті [6 Конвенції](#).

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ (995_004)

31. Стаття [41 Конвенції](#) передбачає:

"Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію".

А. Шкода та судові витрати

32. Перша заявниця вимагала 8810 грн (1) відшкодування матеріальної та моральної шкоди; друга заявниця вимагала 12000 грн (2) відшкодування моральної шкоди.

(1) Приблизно EUR 1470.

(2) Приблизно EUR 2002.

33. Уряд заперечив вимоги заявниць, вважаючи їх необґрунтованими.

34. Оскільки присуджені суми боргу на користь заявниць не були виплачені, Суд зазначає, що обов'язок держави виконати рішення безсумнівно залишається за державою. Відповідно до цього, Суд вважає, що виплата заявникам боргу, що залишився невиплаченим за рішеннями національних судів, становитиме повне та остаточне задоволення вимог заявниць щодо відшкодування матеріальної шкоди.

35. Щодо решти вимог заявниць, здійснюючи свою оцінку на засадах справедливості відповідно до статті [41 Конвенції](#), Суд присуджує 1440 ЄВРО першій заявниці (пані Мірошниченко) і 1280 ЄВРО другій заявниці (пані Грабовській), відповідно, за моральну шкоду.

Б. Судові витрати

36. Заявниці не подали жодних вимог з цього приводу впродовж встановленого строку, тому Суд не призначає відшкодування судових витрат.

В. Пеня

37. Суд вважає, що пеня, яка нараховуватиметься у разі несвоєчасної сплати, дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Вирішує об'єднати заяви;

2. Визнає заяви прийнятними;

3. Встановлює, що мало місце порушення параграфу 1 статті [6 Конвенції](#);

4. Встановлює:

(a) що протягом трьох місяців від дати, коли рішення стане остаточним згідно з параграфом 2 статті [44 Конвенції](#), держава-відповідач повинна сплатити заявникам в українських гривнях за курсом на день здійснення платежу суму боргу за рішенням судів на їх користь, а також EUR 1440 (тисячу чотириста сорок ЄВРО) пані Мірошниченко за моральну шкоду і EUR 1280 (тисячу двісті вісімдесят ЄВРО) пані Грабовській за моральну шкоду, а також будь-який податок, який може підлягати сплаті із зазначених сум;

(b) після сплину вищезазначених трьох місяців і до остаточного розрахунку на названі суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної

позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти;

5. Відхиляє решту вимог заявниць щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 13 грудня 2005 року відповідно до правила 77 параграфи 2 і 3 [Регламенту Суду](#).

Секретар

(підпис)

С. Долле

Голова

(підпис)

А.В.Бака